

CURRENT STATUS OF OUTPATIENT TREATMENT COMPLIANCE AMONG GLAUCOMA PATIENTS AT HANOI EYE HOSPITAL, 2023

Nguyen Thi Thu Dung^{1*}, Pham Van Thao², Dao Van Dung²

¹Hanoi Eye Hospital - No. 37 Hai Ba Trung, Trang Tien, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam

²Phenikaa University - Yen Nghia, Ha Dong, Hanoi, Vietnam

Received: 03/10/2023

Revised: 09/11/2023; Accepted: 16/12/2023

ABSTRACT

Research objective: Describe the current status of compliance with outpatient treatment of glaucoma patients at Hanoi Eye Hospital, 2023.

Research objective: Direct interviews with 200 glaucoma patients treated as outpatients at Hanoi Eye Hospital. Patients who adhere to treatment are those who comply with all 4 prescribed contents.

Research results: Outpatient treatment compliance rate of glaucoma patients was: 31,0%. In which, the compliance rate with the following contents: never forget to apply medicine was 95,5%, regularly apply medicine according to instructions was 40,0%, regularly use medicine on time as prescribed was 59,0% and regularly come for follow-up appointments on time was 60,0%.

Conclusion: The compliance rate for outpatient treatment of glaucoma patients was 31,0%, of which the compliance rate for each content ranges from 40,0% to 95,5%.

Keywords: Compliance with outpatient treatment, glaucoma patients, Hanoi Eye Hospital.

*Corresponding author

Email address: sun.hmu.vn@gmail.com

Phone number: (+84) 985 370 783

<https://doi.org/10.52163/yhc.v65i1.883>

THỰC TRẠNG TUÂN THỦ ĐIỀU TRỊ NGOẠI TRÚ CỦA NGƯỜI BỆNH GLOCOM TẠI BỆNH VIỆN MẮT HÀ NỘI, NĂM 2023

Nguyễn Thị Thu Dung^{1*}, Phạm Văn Thao², Đào Văn Dũng²

¹Bệnh viện Mắt Hà Nội - Số 37 Hai Bà Trưng, Tràng Tiền, Hoàn Kiếm, Hà Nội, Việt Nam

²Đại học Phenikaa - Yên Nghĩa, Hà Đông, Hà Nội, Việt Nam

Ngày nhận bài: 03 tháng 10 năm 2023

Chỉnh sửa ngày: 09 tháng 11 năm 2023; Ngày duyệt đăng: 16 tháng 12 năm 2023

TÓM TẮT

Mục tiêu nghiên cứu: Mô tả thực trạng tuân thủ điều trị ngoại trú của người bệnh glaucome tại Bệnh viện Mắt Hà Nội, năm 2023.

Phương pháp nghiên cứu: Phỏng vấn trực tiếp 200 người bệnh glaucome điều trị ngoại trú tại bệnh viện Mắt Hà Nội. Người bệnh tuân thủ điều trị là những người tuân thủ cả 4 nội dung theo quy định.

Kết quả nghiên cứu: Tỷ lệ tuân thủ điều trị ngoại trú của người bệnh glaucome là: 31,0%. Trong đó tỷ lệ tuân thủ các nội dung, như sau: không bao giờ quên tra thuốc là 95,5%, thường xuyên tra thuốc đúng hướng dẫn là 40,0%, thường xuyên sử dụng thuốc đúng giờ theo chỉ định là 59,0% và thường xuyên đến tái khám đúng hẹn là 60,0%.

Kết luận: Tỷ lệ tuân thủ điều trị ngoại trú của người bệnh glaucome là 31,0%, trong đó tỷ lệ tuân thủ từng nội dung từ 40,0% - 95,5%.

Từ khóa: Tuân thủ điều trị ngoại trú, người bệnh glaucome, Bệnh viện Mắt Hà Nội.

*Tác giả liên hệ

Email: sun.hmu.vn@gmail.com

Điện thoại: (+84) 985 370 783

<https://doi.org/10.52163/yhc.v65i1.883>

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Bệnh glocom là một nhóm bệnh do nhiều nguyên nhân và cơ chế bệnh sinh gây tổn thương không hồi phục thần kinh thị giác. Ở Việt Nam, glocom là nguyên nhân thứ 3 gây mù sau bệnh đục thể thủy tinh và bệnh lý đáy mắt [1]. Thuốc được chỉ định cho hầu hết các giai đoạn của bệnh, chùng nào nhãn áp còn điều chỉnh, chức năng thị giác, đĩa thị còn ổn định với thuốc tra tại chỗ thì còn tiếp tục dùng thuốc [1]. Tuy nhiên hiệu quả điều trị glocom phụ thuộc rất nhiều vào việc tuân thủ điều trị của người bệnh (NB).

Trên thế giới đã có nhiều nghiên cứu đánh giá sự tuân thủ điều trị của NB glocom. Một số nghiên cứu đã chứng minh rằng khoảng 50% NB glocom đã không tuân thủ thuốc của họ trong hơn 75% thời gian [3], [5], [6]. Tuy nhiên ở Việt Nam có rất ít nghiên cứu về vấn đề này.

Bệnh viện Mắt Hà Nội là bệnh viện chuyên khoa mắt thuộc sở Y tế TP. Hà Nội với quy mô 120 giường bệnh. Hằng ngày bệnh viện khám chữa bệnh cho hàng trăm lượt người có bệnh lý về mắt, trong đó có một số lượng đáng kể NB glocom được chỉ định điều trị ngoại trú. Tuy nhiên, việc tuân thủ điều trị của NB ở mức độ nào? là câu hỏi cần được giải đáp. Chính vì vậy chúng tôi tiến hành nghiên cứu này với mục tiêu: **Mô tả thực trạng tuân thủ điều trị ngoại trú của người bệnh glocom tại Bệnh viện Mắt Hà Nội, năm 2023.**

2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

* **Đối tượng, địa điểm, thời gian nghiên cứu:**

- Đối tượng nghiên cứu: NB được chẩn đoán glocom và được chỉ định điều trị ngoại trú, tự nguyện tham gia nghiên cứu.

- Địa điểm nghiên cứu: Tại bệnh viện Mắt Hà Nội, số 37 Hai Bà Trưng, phường Tráng Tiên, quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội

- Thời gian nghiên cứu: Từ tháng 3 - 9/2023

* **Phương pháp nghiên cứu:**

- Thiết kế nghiên cứu của đề tài là: Mô tả cắt ngang.

- Cỡ mẫu nghiên cứu: Gồm 200 NB glocom điều trị ngoại trú, được tính theo công thức mô tả, chọn mẫu thuận tiện.

- Kỹ thuật thu thập thông tin: Phỏng vấn trực tiếp NB bằng bộ câu hỏi được xây dựng dựa trên bộ câu hỏi của tác giả Trịnh Thị Liên và của tác giả Onakoya AO., có sự điều chỉnh cho phù hợp với đối tượng nghiên cứu.

- Cách đánh giá mức độ tuân thủ điều trị:

+ NB tuân thủ điều trị là: Những người đồng thời tuân thủ cả 4 nội dung: không bao giờ quên tra thuốc, thường xuyên tra thuốc đúng kỹ thuật, thường xuyên tra thuốc đúng giờ, thường xuyên tái khám đúng hẹn.

+ NB không tuân thủ điều trị là: Những người chỉ tuân thủ một phần hoặc không tuân thủ ít nhất 1 trong 4 nội dung trên.

- Phân tích và xử lý số liệu: Bằng phương pháp thống kê y sinh học

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Bảng 1. Tình trạng người bệnh quên tra thuốc

Quên tra thuốc	SL	Tỷ lệ (%)
Không bao giờ	191	95,5
Thỉnh thoảng	9	4,5
Thường xuyên	0	0
Tổng	200	100

Đa đa số (95,5%) NB không quên tra thuốc, tỷ lệ NB thỉnh thoảng quên tra thuốc là 4,5%, không có tỷ lệ NB quên tra thuốc thường xuyên.

Bảng 2. Người bệnh tra thuốc đúng hướng dẫn

Tra thuốc	SL	Tỷ lệ (%)
Thường xuyên đúng hướng dẫn	80	40,0
Có ít nhất 1 lần không đúng hướng dẫn	120	60,0
Tổng	200	100

Tỷ lệ NB thường xuyên tra thuốc đúng hướng dẫn của bác sỹ là 40,0%, tỷ lệ NB có ít nhất 1 lần tra thuốc không đúng hướng dẫn là 60,0%.

Bảng 3. Người bệnh dùng thuốc đúng giờ quy định

Dùng thuốc đúng giờ quy định	SL	Tỷ lệ (%)
Thường xuyên đúng giờ	118	59,0
Thỉnh thoảng không đúng giờ	82	41,0
Thường xuyên không đúng giờ	0	-
Tổng	200	100

Có 59,0% NB thường xuyên sử dụng thuốc đúng giờ quy định theo chỉ định của bác sỹ. Tỷ lệ NB thỉnh thoảng sử dụng thuốc không đúng giờ là 41,0%.

Bảng 4. Người bệnh thực hiện tái khám theo hẹn

Tái khám theo hẹn	SL	Tỷ lệ (%)
Thường xuyên đúng hẹn	120	60,0
Thỉnh thoảng không đúng hẹn	80	40,0
Thường xuyên không đúng hẹn	0	-
Tổng	200	100

Có 60,0% NB thường xuyên đến tái khám đúng theo hẹn của bác sỹ. Tỷ lệ NB thỉnh thoảng tái khám không đúng hẹn là 40,0%. Không có tỷ lệ NB thường xuyên tái khám không đúng theo lịch hẹn của bác sỹ.

Bảng 5. Mức độ tuân thủ điều trị ngoại trú của người bệnh glocom

Mức độ tuân thủ	SL	Tỷ lệ (%)
Tuân thủ	62	31,0
Không tuân thủ	138	69,0
Tổng	200	100

Kết quả bảng 5 cho thấy, tỷ lệ tuân thủ điều trị ngoại trú của NB glocom là 31,0%, và tỷ lệ không tuân thủ điều trị là 69,0%.

4. BÀN LUẬN

Quên tra thuốc là hiện tượng thường gặp nhất trong các nội dung tuân thủ điều trị, NB hoàn toàn không nhớ đến thuốc khi đến thời điểm cần tra thuốc theo chỉ định của bác sỹ. Các thuốc điều trị glocom thường chỉ phát huy tác dụng trong khoảng thời gian nhất định rồi bị đào thải nên liều tra mắt của mỗi thuốc sẽ được chỉ định phù hợp với thời gian hữu ích này [1]. Ví dụ thuốc chẹn giao cảm beta có thời gian tác dụng 12h nên được khuyến cáo sử dụng ngày 2 lần vào 1 khung giờ cố định phù hợp với công việc của NB (ví dụ; vào 8h sáng và 8h tối hàng ngày). Việc ấn định thời điểm tra thuốc theo khung giờ không đổi, giúp NB xây dựng phản xạ có điều kiện cứ đến giờ đó là nhớ đến thuốc nên sẽ hạn chế được hiện tượng quên thuốc [1].

Nghiên cứu này chúng tôi ghi nhận tới 95,5% NB tuân thủ tra thuốc đúng chỉ định (không bao giờ quên tra thuốc), tỷ lệ NB thỉnh thoảng quên tra thuốc là 4,5%, không có tỷ lệ NB quên tra thuốc thường xuyên. Tỷ lệ này cao hơn kết quả nghiên cứu của Trịnh Thị Liên, năm 2019 [2], tỷ lệ không bao giờ quên tra thuốc là 63,0%, thỉnh thoảng quên là 34,5%, và thường xuyên quên là 2,5%. Theo chúng tôi có thể do thời điểm nghiên cứu, địa bàn cư trú của NB khác nhau... Tuy nhiên điều dễ dàng nhận ra là có 1 tỷ lệ nhất định NB glocom quên tra thuốc theo chỉ định của bác sỹ với tỷ lệ khác nhau từng nghiên cứu.

Tra thuốc không đúng kỹ thuật khiến thuốc không vào mắt hoặc chỉ vào 1 lượng nhỏ, điều này hạn chế đáng kể tác dụng của thuốc mặc dù NB vẫn tuân thủ số lần tra thuốc hàng ngày. Một hình thức tra thuốc không đúng

kỹ thuật nữa là không tôn trọng khoảng cách tra giữa các loại thuốc. thông thường sau khi tra thuốc cần chờ ít nhất 10 phút để thuốc ngấm hết mới tra thuốc tiếp theo. Nếu thời gian giữa các lần tra các loại thuốc khác nhau quá gần (dưới 10 phút) thì thuốc tra sau sẽ rửa trôi thuốc tra trước, khi thuốc đó chưa kịp ngấm vào nhãn cầu [1]. Kết quả nghiên cứu cho thấy, tỷ lệ NB thường xuyên tra thuốc đúng hướng dẫn của bác sỹ là 40,0%, tỷ lệ NB có ít nhất 1 lần tra thuốc không đúng hướng dẫn là 60,0%. Tỷ lệ này cũng tương đương với kết quả nghiên cứu của các tác giả khác [2], [3], [5]. Chúng tôi nhận thấy rằng việc thực hiện tra thuốc đúng kỹ thuật hoàn toàn không khó, chỉ cần hướng dẫn cho NB và người nhà NB một lần làm mẫu bằng lọ nước muối 0,9% là NB có thể làm theo. Đồng thời việc tra thuốc hàng ngày cũng giống như bài tập rèn kỹ năng nên chỉ cần sau 1 -2 lần là NB có thể tra đúng kỹ thuật.

Nghiên cứu của chúng tôi đã ghi nhận, có 59,0% NB thường xuyên sử dụng thuốc đúng giờ quy định theo chỉ định của bác sỹ. Tỷ lệ NB thỉnh thoảng sử dụng thuốc không đúng giờ là 41,0%. Kết quả này tương đương với nghiên cứu Trịnh Thị Liên [2], tỷ lệ NB glocom thường xuyên tra thuốc đúng là 57,0%, tỷ lệ thỉnh thoảng quên là 40,0%, thường xuyên quên là 3,0%.

Việc tái khám đúng hẹn theo lịch của thầy thuốc là một trong những yếu tố quan trọng trong điều trị bệnh glocom. Trong lần khám tiếp theo bác sỹ sẽ đánh giá thuốc điều trị trong thời gian qua có phù hợp không, có kiểm soát được bệnh không, qua đó sẽ điều chỉnh liều lượng, loại thuốc... Kết quả nghiên cứu của chúng tôi cho thấy có 60,0% NB thường xuyên tái khám đúng hẹn, thỉnh thoảng tái khám không đúng hẹn là 40,0%, không có tỷ lệ thường xuyên tái khám không đúng hẹn. Vì một lý do nào đó việc tái khám phải lùi lại sẽ xảy ra những trường hợp sau: Trường hợp thứ nhất là thời gian trễ lịch khám vài ngày mà trong khoảng thời gian đó NB vẫn còn thuốc hạ nhãn áp và tiếp tục tra

thì không đáng lo ngại, nhưng cũng chỉ nên trễ lịch vài ngày, không nên kéo dài. Trường hợp thứ 2 là thời gian trễ lịch khám dù ngắn hay dài nhưng hết thuốc điều trị, điều này rất nguy hiểm vì nếu bệnh đang được kiểm soát bằng thuốc, khi dừng thuốc đồng nghĩa tiến triển bệnh nặng lên. Ngoài ra khi đến khám rất khó cho bác sỹ đánh giá chính xác tác dụng cũng như hiệu quả điều trị của thuốc trước [1].

Đánh giá chung về mức độ tuân thủ điều trị của NB glocom dựa trên kết quả trả lời các câu hỏi về nội dung tuân thủ điều trị. NB tuân thủ điều trị là những người tuân thủ cả 4 nội dung: không bao giờ quên tra thuốc, thường xuyên tra thuốc đúng kỹ thuật, thường xuyên tra thuốc đúng giờ, thường xuyên tái khám đúng hẹn. Dựa vào cách đánh giá trên, kết quả nghiên cứu của chúng tôi cho thấy, tỷ lệ NB tuân thủ điều trị là 31,0%, có tới 69,0% NB không tuân thủ điều trị.

So sánh với kết quả nghiên cứu của các tác giả khác cho thấy tỷ lệ NB glocom trong nghiên cứu của chúng tôi có tỷ lệ tuân thủ điều trị tương đồng với kết quả khảo sát 114 NB glocom tại một bệnh viện ở Nigeria, năm 2016, Onakoya [5] đã cho thấy có 27,2% tuân thủ điều trị. Năm 2009, Castro A [3] đã thống kê khoảng 200 bài báo của các tác giả viết về bệnh glocom, tỷ lệ không tuân thủ điều trị dao động từ 4,6% - 59,0%. Theo nghiên cứu của Trịnh Thị Liên, năm 2019 tại bệnh viện Mắt Trung ương [2], tỷ lệ tuân thủ điều trị của NB glocom đạt 30,5%.

Tuy nhiên nghiên cứu này mới chỉ nghiên cứu sự tuân thủ điều trị của NB glocom điều trị ngoại trú và tại 1 bệnh viện chuyên khoa Mắt tuyến Trung ương nên kết quả còn những hạn chế nhất định. Để có bức tranh toàn cảnh về sự tuân thủ điều trị của NB glocom cần có các nghiên cứu tiếp theo ở NB glocom điều trị nội trú và ở các bệnh viện tuyến dưới.

Bảng 6. Tỷ lệ tuân thủ điều trị của người bệnh glocom qua một số nghiên cứu

STT	Tác giả (địa điểm, thời gian)	Tỷ lệ tuân thủ điều trị
1	Rajurkar, năm 2018 [6]	49,0%
2	Onakoya, năm 2016 [5]	27,2%
3	Trịnh Thị Liên (BV Mắt TW, năm 2019) [2]	30,5%
4	Chúng tôi (BV Mắt HN, năm 2022)	31,0%

Bệnh glocom có thể không điều trị khỏi hoàn toàn, nhưng việc tuân thủ nghiêm ngặt phác đồ điều trị của thầy thuốc như dùng thuốc đúng loại, đúng thời gian, đúng liều lượng, đúng hướng dẫn, tái khám đúng hẹn để theo dõi và đánh giá chức năng thị giác qua thăm khám là rất cần thiết để ngăn chặn bệnh không tiếp tục gây tổn thương đến đầu dây thần kinh thị giác, có như vậy mới bảo tồn chức năng thị giác và giữ cho tình trạng bệnh không tiến triển xấu đi.

5. KẾT LUẬN

- Tỷ lệ tuân thủ điều trị ngoại trú của người glocom là: 31,0%.
- Trong đó tỷ lệ tuân thủ một số nội dung cụ thể, như sau: Không bao giờ quên tra thuốc là 95,5%, thường

xuyên tra thuốc đúng hướng dẫn là 40,0%, thường xuyên sử dụng thuốc đúng giờ theo chỉ định là 59,0% và thường xuyên đến tái khám đúng hẹn là 60,0%.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bệnh viện Mắt Trung ương, Hướng dẫn chẩn đoán, điều trị và quản lý bệnh glôcôm nguyên phát, NXB Y học, 2018, tr.4-25.
- [2] Trịnh Thị Liên, Sự tuân thủ điều trị và một số yếu tố liên quan đến bệnh nhân Glôcôm góc mở tại phòng khám Glôcôm Bệnh viện Mắt Trung ương, năm 2019, Luận văn thạc sỹ, Đại học Thăng Long, 2019.
- [3] Castro A, Mesquita W, Noncompliance with drug therapy of glaucoma a review about intervening

- factors, *Brazilian Journal of Pharmaceutical Sciences*, 45(3); 2009, pp.453-459.
- [4] Konstas AG, Maskaleris G, Gratsonidis S et al., Compliance and viewpoint of glaucoma patients in Greece. *Eye* 14; 2000, pp.752 - 756.
- [5] Onakoya AO, Mabadugha CA, Self-reported adherence rates in glaucoma patients in Southwest Nigeria, *J Clin Scis*; 13; 2016, 51-57.
- [6] Rajurkar K, Dubey S, Gupta P et al., Compliance to topical anti-glaucoma medications among patients at a tertiary hospital in North India, *Journal of Current Ophthalmology*, 30; 2018, pp.125-129.

